

โครงการศึกษาวิจัย การจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ THE STUDY OF EX-CONVICTS SUPPORT ORGANIZATION PROJECT

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย

รองศาสตราจารย์พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์

■ บทคัดย่อ

โครงการศึกษาวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและศึกษาการดำเนินงานขององค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่มีอยู่ในต่างประเทศ และนำเสนอแนวทางการจัดตั้งองค์กรในประเทศไทย

การดำเนินงานขององค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษในต่างประเทศ ได้แก่ Safer Foundation ของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นองค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไรทำงานร่วมกับกรมราชทัณฑ์รัฐอิลลินอยส์ โดยจะเข้ามามีบทบาทในการให้บริการในสถานที่คุมขังช่วงหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้รับการพิพากษาคัดสินแล้ว Juridical Persons for Offenders Rehabilitation Services เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารงานโดยได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น โดยการให้ความช่วยเหลือจะอยู่ในรูปแบบของบ้านกึ่งวิถี และ SACA เป็นหน่วยงานสงเคราะห์ผู้พ้นโทษที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะของหน่วยงานอาสาสมัคร บริหารงานโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นอาสาสมัครจากหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนจากกระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานตำรวจของสิงคโปร์

รูปแบบขององค์กรสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย ชื่อองค์กรไม่ควรตอกย้ำถึงสถานการณ์การเป็นผู้เคยต้องโทษในเรือนจำ เพื่อป้องกันการเกิด

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความรู้สึกในทางลบของผู้พ้นโทษและคนในสังคม รูปแบบขององค์กร ควรดำเนินงานในรูปแบบไม่แสวงหากำไร โดยนำร่องในรูปแบบองค์กรมหาชน โครงสร้างองค์กรควรให้มีคณะกรรมการเป็นผู้บริหารสูงสุด ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ขององค์กร และมีผู้อำนวยการขององค์กรเป็นผู้บังคับบัญชาของบุคลากร และเป็นผู้แทนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก และกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการบริหาร ทั้งนี้โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนอำนาจการ และส่วนพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการได้แก่ผู้พ้นโทษ ระยะเวลาให้การช่วยเหลือภายใน 6 เดือนภายหลังการพ้นโทษ การดำเนินงานในลักษณะ Core Network โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานสำคัญด้านการให้ความสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและหน่วยงานสำคัญอื่นๆ และควรมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุก 6 เดือน

■ Abstract

In this research, the researchers investigate the operations of ex-convicts support organization in foreign countries, and introduce to set up the organization in Thailand.

The researchers found that, (1) In the U.S.A., non government name “Safer Foundation” works by co-operation with the Department of Corrections of the Illinois State. The department has the role

and authority since the convicts got the decision; (2) in Japan, “Juridical Persons for Offenders Rehabilitation Services” is responsibility for the ex-convicts by co-operating with the Justice Department. The supports are on the model of half-way home and (3) in Singapore “SACA” is the organization responses for supporting ex-convicts. The organization is working by volunteer between government’s agencies and the officers from Labor Department, Correction Department, Interior Department, and Police Department.

The ex-convicts support organization model in Thailand should consider on (1) the name of the organization (2) operating on non profit basic, (3) head start with Public Organization Law, (4) apply the commissioner form on policy-making (5) the administrator responses for the commissioner and improvement the policy, (6) the period for supporting is six months, and (7) the operation should apply the co-operating with other government agencies set up the “Core Network”, The operation should be evaluated every six months

■ ความสำคัญขอบปัญหา

เมื่อประเมินสถานการณ์ของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันแล้วจะพบว่า สิ่งท้าทายที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ จำนวนผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

มีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่อาจจะปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทั้งกรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ซึ่งมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการบริหารจัดการจำกัด ในขณะที่จำนวนผู้กระทำผิดมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ผู้กระทำผิดกว่าครึ่งหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้ที่เคยมีประวัติกระทำความผิดมาก่อนและวนเวียนเข้า-ออกกระบวนการยุติธรรมเป็นกิจวัตร (ดูข้อมูลการกระทำผิดซ้ำของสถิตินักโทษเด็ดขาดได้จากกองแผนงาน กรมราชทัณฑ์และสถิติของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ได้จากศูนย์เทคโนโลยี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) ซึ่งนับเป็นภาระที่ภาครัฐต้องบริหารจัดการกับบุคคลกลุ่มนี้ เพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างหลักประกันเพื่อให้มั่นใจว่าผู้กระทำความผิดที่พ้นจากกระบวนการยุติธรรมไปแล้วนั้นจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่อาจส่งผลให้ผู้กระทำผิดยังคงกลับไปกระทำความผิดซ้ำและถือเป็นช่องว่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมของไทยในปัจจุบันก็คือ การขาดจุดเชื่อมต่อระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่รับผิดชอบด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกับสังคมที่ผู้พ้นโทษทั้งหลายจะต้องกลับไปดำรงชีวิตภายหลังพ้นโทษ ซึ่งส่งผลให้ผู้พ้นโทษ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องโทษเป็นระยะเวลานาน มีอาจปรับตัวเข้าสู่สังคมได้ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านนี้และหวนกลับไปสู่วงจรอาชญากรรมอีกครั้ง

ทั้งนี้ ประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านสังคมและความมั่นคง มักจะมีองค์กรที่ทำหน้าที่รับช่วงต่อจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษในระยะเปลี่ยนผ่าน โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยป้องกันมิให้บุคคลกลุ่มนี้กลับมากระทำความผิดซ้ำ ซึ่งนอกจากจะสร้างความเสียหายในเชิงความมั่นคงปลอดภัยของสังคมแล้ว ยังจะนำมาซึ่งความสิ้นเปลืองด้านงบประมาณอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศสิงคโปร์มีการจัดตั้งองค์กรที่ชื่อว่า Singapore After Care Association หรือ SACA ทำหน้าที่เป็นองค์กรสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานจนได้รับเสียงชื่นชมจากนานาประเทศ ทั้งนี้ SACA ก่อตั้งขึ้นในลักษณะของหน่วยงานแบบอาสาสมัคร (Voluntary Welfare Organisation) มีสถานที่ดำเนินการเป็นอาคารสามชั้นรูปแบบคล้าย hostel (ตามความเชื่อเดิมที่ว่าผู้กระทำผิดที่พ้นโทษจากสถานที่คุมขังมี 80% ต้องการเงิน 90% ต้องการงาน 20% ต้องการที่พัก และ 60% ต้องการไปอยู่ยังสถานที่อื่นมากกว่าบ้านของตนเอง ดังนั้น การตั้งองค์กรในรูปแบบ hostel จะช่วยบรรเทาปัญหาดังที่กล่าวมาได้) บริหารงานโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นอาสาสมัครจากหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนจากกระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานตำรวจของสิงคโปร์ ซึ่งจะเข้ามามีบทบาทในการจัดหาสวัสดิการและให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำ

ที่เกี่ยวข้องจำเป็นกับการกลับสู่สังคมของผู้กระทำผิด ก่อนที่พวกเขาจะกลับคืนสู่สังคมอย่างแท้จริง รวมถึงให้ความช่วยเหลือแนะนำครอบครัวไปยังครอบครัวของผู้กระทำผิดด้วย สำหรับในประเทศไทยสหรัฐอเมริกาเมืองคอร์ที่มีภารกิจให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษหลากหลายรูปแบบ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ Safer Foundation องค์กรนี้เป็นองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร (private nonprofit organisation) ก่อตั้งขึ้นที่รัฐชิคาโกเมื่อปี 2513 โดยแรกเริ่มจะให้ความช่วยเหลือด้านการหางานทำให้แก่ผู้กระทำผิดที่กำลังจะพ้นโทษผ่านการฝึกอบรมทักษะการทำงานตั้งแต่ถูกคุมขังอยู่ ต่อมาปี 2526 ได้ร่วมกับกรมราชทัณฑ์รัฐอิลลินอยส์ เปิดดำเนินการเป็น work-release center ขึ้นแห่งแรก และเปิดดำเนินการแห่งที่สองเมื่อปี ๒๕๔๓ และเมื่อต้นปี 2544 ปัจจุบัน องค์กรนี้มีเงินงบประมาณ 13 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และได้ขยายศูนย์ดำเนินการทั้งหมด 9 แห่งในหลาย ๆ เมือง ทั้งนี้ งบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาจากกรมราชทัณฑ์อิลลินอยส์ บทบาทที่โดดเด่นของ Safer คือการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการตั้งแต่ผู้กระทำผิดได้รับการพิพากษาตัดสินแล้ว (post-trial services) และดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งผู้กระทำผิดได้รับการปล่อยตัวจากสถานที่คุมขัง (post-prison services)

งานวิจัยฉบับนี้จะได้ประมวลแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่มีอยู่ในต่างประเทศ พร้อมทั้งวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงการบริหารจัดการองค์กรในลักษณะนี้ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ

สำหรับการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษในประเทศไทยต่อไป

■ วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและศึกษาการดำเนินงานขององค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่มีอยู่ในต่างประเทศ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษในประเทศไทย

■ นิยาม

ผู้พ้นโทษ หมายถึง บุคคลที่พ้นจากการรับโทษจำคุกตามกฎหมายจากเรือนจำและทัณฑสถาน

การช่วยเหลือ หมายถึง การดูแลให้คำแนะนำ การจัดหาสิ่งที่เขาต้องการ เช่น ใ้ที่พักพิง ใ้มีการฝึกอาชีพ ใ้คำแนะนำด้านทักษะในการดำเนินชีวิต

การช่วยเหลือผู้พ้นโทษ หมายถึง การดูแลให้คำแนะนำแก่บุคคลที่พ้นจากการรับโทษจำคุกตามกฎหมายจากเรือนจำและทัณฑสถาน โดยการจัดหาสิ่งที่เขาต้องการที่สามารถจะจัดหาให้ได้ระหว่างที่เขาไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จนกว่าเขาจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างบุคคลปกติ เช่น ใ้ที่พักพิง ใ้มีการฝึกอาชีพ ใ้คำแนะนำด้านทักษะในการดำเนินชีวิต

องค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยมีระบบบริหารจัดการและบุคลากรปฏิบัติที่ชัดเจน และมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษในทางใดทางหนึ่ง

■ ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methodology) ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยเชิงปริมาณได้จัดทำแบบสอบถามไปยังผู้เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้กระทำผิดและเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน นอกจากนี้ได้อาศัยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธีการเก็บข้อมูล (Methodological triangulation) กล่าวคือ ตรวจสอบด้านข้อมูลจากเอกสารของกองแผนงาน กรมราชทัณฑ์ รายงานวิจัยจากสำนักกิจการยุติธรรม ใช้การสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและควบคุมผู้ต้องโทษและผู้พ้นโทษโดยไม่ปักใจเชื่อข้อมูลที่ได้จากแหล่งเดียว หากแต่ดำเนินการตรวจสอบโดยเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูลและเปลี่ยนผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก ซึ่งนำข้อมูลที่ได้จากหลาย ๆ แหล่งมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลโดยแหล่งข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการดูแลผู้กระทำผิด ได้แก่ ผู้บริหารของกรมราชทัณฑ์ ทั้งอดีตและปัจจุบัน ผู้บริหารองค์กรเอกชนไม่แสวงกำไร ผู้บริหารมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้พ้นโทษ นักวิชาการที่เชี่ยวชาญในการดูแลผู้กระทำผิด นักจิตวิทยา เป็นต้น

■ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การดำเนินงานขององค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่มีอยู่ในต่างประเทศได้รับการศึกษา

วิเคราะห์

2. ประเทศไทยมีกรอบแนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ

3. อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษจากเรือนจำและทัณฑสถานในประเทศไทยมีจำนวนลดลง

■ ผลการศึกษา

การดำเนินงานขององค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษในต่างประเทศ

Safer Foundation ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นองค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไร (private nonprofit organisation) ทำงานร่วมกับกรมราชทัณฑ์รัฐอิลลินอยส์ โดยจะเข้ามาฝึกอบรมทบทวนในการให้บริการในสถานที่คุมขังช่วงหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้รับการพิพากษาคัดสินแล้ว (post-trial services) และให้บริการในชุมชนช่วงหลังการปล่อยตัวจากสถานที่คุมขัง (post-prison services) นอกจากนี้ ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวออกไปทำงาน (inmates on work release) หรือผู้ที่อยู่ระหว่างการปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไขสามารถรับความช่วยเหลือในรูปแบบที่พักอาศัยได้ด้วย

Juridical Persons for Offenders Rehabilitation Services เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารงานโดยได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น โดยการให้ความช่วยเหลือจะอยู่ในรูปแบบของบ้านกึ่งวิถี (Halfway house) หรืออาจเรียกว่า Offenders Rehabilitation Promotion Centers แต่เดิมบ้านกึ่งวิถีดำเนินงานในรูปแบบเล็กคล้ายลักษณะธุรกิจภายในครอบครัว (family

business) หรือเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านศาสนา แม้ในปัจจุบันมีบ้านกึ่งวิถีจำนวนน้อยมากที่จะอยู่ในรูปแบบของธุรกิจภายในครอบครัว แต่บ้านกึ่งวิถีในญี่ปุ่นส่วนใหญ่ก็ยังมีขนาดเล็ก โดยมีความจุเฉลี่ยประมาณ 22.6 คน บ้านกึ่งวิถีจะมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยจะตั้งอยู่ใกล้ตัวเมือง เพื่อความสะดวกของผู้พักอาศัยในการหางานและเดินทางไปทำงาน ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในบ้านกึ่งวิถี แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ กลุ่มนี้อาศัยในบ้านกึ่งวิถีแบบมีเงื่อนไขจากการถูกคุมประพฤติหรือได้รับการลงโทษ ดังนั้น จึงไม่สามารถออกจากบ้านกึ่งวิถีได้โดยปราศจากการได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ ส่วนกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจากเรือนจำ หรือผู้ที่ถูกรอลงอาญา กลุ่มนี้มีอิสระและสามารถออกจากบ้านกึ่งวิถีเมื่อใดก็ได้ โดยปกติกลุ่มนี้จะสามารถอาศัยในบ้านกึ่งวิถีได้เป็นเวลา 6 เดือนหลังได้รับการปล่อยตัว แต่ก็สามารถขอยืดระยะเวลาออกไปได้อีก 6 เดือนในกรณีที่จำเป็น ส่วนรูปแบบความเป็นอยู่ในบ้านกึ่งวัตินั้น ผู้มาใหม่จะพักในห้องเดี่ยว ส่วนผู้พักอาศัยที่อยู่มานานจะอยู่ในห้องที่ใหญ่กว่า โดยอยู่ 4 คนต่อหนึ่งห้อง นอกจากนี้ยังมีห้องสัมภาษณ์ (interview room) และห้องให้คำปรึกษา (counseling room)

SACA เป็นหน่วยงานสงเคราะห์ผู้พ้นโทษที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะของหน่วยงานแบบอาสาสมัคร (Voluntary welfare organization) มีสถานที่ดำเนินการเป็นอาคารสามชั้นรูปแบบคล้าย hostel (ตามความเชื่อเดิมที่ว่า ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษจากสถานที่คุมขัง มี 80% ต้องการเงิน 90% ต้องการงาน 20% ต้องการที่พัก และ 60% ต้องการไปอยู่ยังสถานที่อื่นมากกว่าบ้านของ

ตนเอง SACA บริหารงานโดยคณะกรรมการ ซึ่งเป็นอาสาสมัครจากหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนจากกระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานตำรวจของสิงคโปร์

■ บทประมาณ

งบประมาณส่วนใหญ่ที่ Safer Foundation ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับมาจากกรมราชทัณฑ์อิสลินอยส์

งบประมาณส่วนใหญ่ของบ้านกึ่งวิถีในญี่ปุ่นได้รับจากรัฐบาลญี่ปุ่น โดยจำนวนเงินที่จะได้รับขึ้นกับจำนวนผู้พักอาศัยภายในบ้าน สำหรับกิจกรรมและการใช้เงินภายในบ้านจะถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่คุมประพฤติที่เกี่ยวข้อง ผู้พักอาศัยสามารถอาศัยในบ้านได้เป็นเวลา 60 วัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หลังจากช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะเสียค่าใช้จ่ายแค่ค่าอาหาร

งบประมาณของ SACA ได้รับจากเปิดรับบริจาค โดยประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์

■ บุคลากร

เจ้าหน้าที่ของ Safer จะทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น employment specialists และ case managers ทั้งจากในองค์กรเอง และจากองค์กรอื่น ๆ ภายนอก มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์เปิดรับอาสาสมัครจากบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมทำงานในองค์กรด้วย โดยต้องมีอายุ 28 ปีขึ้นไป ถ้าเคยทำงานกับผู้ต้องขังหรือเยาวชนที่กระทำความผิด หรือผู้ติดยาเสพติดมาก่อนก็จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

บุคลากรในบ้านกึ่งวิถี ประกอบด้วย ผู้จัดการ หัวหน้าผู้ให้คำแนะนำ (Guidance chief) เจ้าหน้าที่ผู้ให้คำแนะนำ (Guidance staff) ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นเจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เกษียณแล้ว บ้างก็เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือครูที่เกษียณแล้ว ซึ่งเหตุผลที่จ้างกลุ่มคนเกษียณดังกล่าวเนื่องจากพวกเขามีทักษะพิเศษที่สามารถดูแลรับมือกับผู้กระทำผิดได้ ประกอบกับบ้านกึ่งวิถีจำนวนมากมีฐานะการเงินไม่มั่นคงพอที่จะจ่ายให้คนรุ่นใหม่ที่ต้องการเงินเดือนในอัตราสูง แต่อย่างไรก็ตามจำนวนคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาร่วมงานในบ้านกึ่งวิถีก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทีละน้อย

บุคลากรของ SACA ประกอบด้วยอาสาสมัครจากหน่วยงานภาครัฐ และเปิดรับสมัครและอาสาสมัครบุคคลทั่วไปโดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์

■ โปรแกรม/ขั้นตอน/กระบวนการ/ยุทธวิธีบอบการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ

สหรัฐอเมริกา

สวัสดิการและบริการที่จัดให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษของ Safer Foundation ประกอบด้วย

- (1) การส่งผู้กระผิดต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่จัดหาสวัสดิการความช่วยเหลือเร่งด่วนในเรื่องอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่พัก และบริการทางการแพทย์
- (2) การให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจหาโรค STD และ HIV
- (3) การตรวจพิสูจน์และบำบัดรักษาผู้ที่ติดสารเสพติด
- (4) การให้การศึกษาระดับอ่านออกเขียนได้

(5) เงินค่าอาหารกลางวันและค่าเดินทางสำหรับผู้ที่ต้องเดินทางไปศึกษายังสถานศึกษาในชุมชน

(6) โอกาสในการหางานทำสำหรับผู้ที่กำลังจะพ้นโทษ

(7) การฝึกอบรมด้านการทำงานทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล

(8) ผู้เข้ามาจัดการดูแลเฉพาะกรณี (lifeguard/case manager) สำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือส่วนตัวนานเท่าที่จำเป็นระหว่างกระบวนการกลับคืนสู่สังคม

นอกจากนี้ ยังมีการประชาสัมพันธ์เปิดรับบริจาคเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น เสื้อสูท เนคไท เข็มขัด กระโปรง รองเท้า สำหรับให้ผู้กระทำผิดได้ใช้ประโยชน์เวลาที่อยู่ภายนอก สัมภาษณ์งานด้วย

ญี่ปุ่น

โปรแกรมและการบริการที่จัดให้ในบ้านกึ่งวิถีของญี่ปุ่นแต่ละแห่งจะมีแนวทางและวิธีการของตนเองขึ้นกับความต้องการเฉพาะของผู้พักอาศัย โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

(1) บ้านกึ่งวิถีส่วนใหญ่จะมีโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะทางสังคมและโปรแกรมบำบัดยาเสพติด

(2) ความต้องการที่มากเป็นสองอันดับแรกคือ ทักษะด้านการปฏิสัมพันธ์ รวมถึงทักษะการหางานและการปฏิบัติงาน และยังมีความต้องการด้านการบำบัดสารเสพติดและแอลกอฮอล์ด้วย

(3) บ้านกึ่งวิถีบางแห่งเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือผู้ให้คำแนะนำปรึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมด้วย

สิงคโปร์

SACA จะมีการจัดให้เข้าร่วมโปรแกรมหลัก 4 โปรแกรม ซึ่งบางโปรแกรมก็ครอบคลุมถึง

ครอบครัวของผู้กระทำผิดด้วย

(1) โปรแกรมด้านการศึกษา (Education Support Programme) เช่น การให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพ การตั้งกลุ่ม (Support group) เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้แบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การจัดกิจกรรมและ workshop ด้านทักษะเกี่ยวกับการศึกษา ด้านการบริหารเวลา ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต เป็นต้น

(2) โปรแกรมการจัดการรายกรณี (Case Management Programme) โดยให้บริการด้านการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อลดความกลัวในการกลับสู่สังคม การให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย การทำงาน และการเงิน เป็นต้น

(3) โครงการให้ความช่วยเหลืออดีตผู้กระทำผิด (Ex-Offenders Assistance Scheme) ใช้สำหรับผู้กระทำผิดและครอบครัวที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการรายกรณี โดยจัดให้คำปรึกษาทั้งตัวผู้กระทำผิดและครอบครัวเพื่อให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงที่ต้องแยกจากหรือขาดการติดต่อกับครอบครัวไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง

(4) โปรแกรมอาสาสมัครดูแล (Volunteer After-Care Programme) กรมราชทัณฑ์ สิงคโปร์ เป็นคนเสนอโปรแกรมนี้นี้ขึ้นมา โดยจะมีอาสาสมัครเต็มเวลาที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล และจัด Workshop ต่างๆ ให้ผู้กระทำผิด เพื่อแสดงให้เห็นว่าสังคมให้ความสำคัญและยอมรับพวกเขา

■ แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษของประเทศไทย

การจัดตั้งองค์กรในประเทศไทย อาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดตั้งเป็นส่วนราชการ

องค์กรมหาชน มูลนิธิ สมาคม ห้างหุ้นส่วนบริษัท เป็นต้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของภารกิจขององค์กรและการดำเนินงาน ในงานวิจัยศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและนำมาสรุปเปรียบเทียบแต่ละรูปแบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมในแง่ของรูปแบบองค์กรที่จะดำเนินการกิจการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ จากนั้นได้นำข้อดีของแต่ละรูปแบบมาเสนอรูปแบบขององค์กรสงเคราะห์ผู้พ้นโทษของประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

■ รูปแบบขององค์กรสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

1 ชื่อองค์กร

ชื่อขององค์กรจะต้องสื่อถึงเป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ที่มุ่งหวังขององค์กร ซึ่งได้แก่การคืนคนดีสู่สังคม และการเอื้ออำนวยให้ผู้พ้นโทษกลับเป็นกำลังและความหวังให้แก่สังคมและครอบครัว โดยใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงความหวัง เช่น ดอกปักษาสวรรค์ (Bird of Paradise) เป็นสื่อแทนการกลับสู่สังคมของผู้พ้นโทษ โดยไม่ตอกย้ำถึงสถานการณ์การเป็นผู้เคยต้องโทษในเรือนจำ เพื่อป้องกันการเกิดความรู้สึกในทางลบของผู้พ้นโทษและคนในสังคม

2 โครงสร้างองค์กร

2.1 รูปแบบขององค์กร

ดำเนินงานในรูปแบบองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ไม่แสวงหากำไร โดยนำร่องการดำเนินงานในรูปแบบองค์กรมหาชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์กรมหาชน พ.ศ. 2542 เพื่อสร้างจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐในแง่การจัดตั้งและระบบงบประมาณ โดยอาศัยการดำเนินงาน

อย่างเอกชนมาผสมผสาน เพื่อให้การดำเนินงาน มีความอิสระ มีความคล่องตัว สามารถยืดหยุ่น ตามพลวัตและบริบทของสังคมที่ผันแปรอยู่เสมอได้ และสะดวกต่อการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมซึ่งล้วนเป็นหน่วยงานเครือข่ายขององค์กร

ทั้งนี้ ในระยะแรกควรดำเนินงานในลักษณะนำร่องการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย เล็ก ๆ ก่อน และควรมีการทดลองการดำเนินงาน ในลักษณะการทำ Pilot Project เพื่อให้สามารถ ประเมินผลจากการดำเนินงาน ตลอดจนข้อ ขัดข้องและอุปสรรคในการดำเนินงาน มาพัฒนา ให้องค์กรมีความยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และ

มีประสิทธิผล

2.2 โครงสร้างองค์กร

วางโครงสร้างขององค์กรโดยการ กำหนดให้มีคณะกรรมการเป็นผู้บริหารสูงสุด ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของ องค์กร และมีผู้อำนวยการขององค์กรเป็น ผู้บังคับบัญชาของบุคลากร เป็นผู้แทนของ องค์กรในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก และ กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของ คณะกรรมการบริหาร ทั้งนี้ โดยแบ่งโครงสร้าง การบริหารภายในองค์กรเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนผู้อำนวยการ และส่วนพัฒนาศักยภาพบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

แผนผังโครงสร้างองค์กรศึกษาสวรรค์เพื่อสงเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของบุคคล

(Bird of Paradise)

2.3 บุคลากร

(1) ระบบสรรหาบุคลากรขององค์กร การสรรหาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานขององค์กรฯ แบ่งออกเป็น ๒ ระบบด้วยกัน คือ บุคลากรที่ มาจากการจ้างงานภายใต้ระเบียบหรือสัญญา จ้างขององค์กรฯ ช่องทางหนึ่ง และบุคลากรที่ มาจากระบบอาสาสมัครอีกช่องทางหนึ่ง

(2) คุณสมบัติของบุคลากรในองค์กร บุคลากรขององค์กรจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ เกี่ยวข้องในการทำงานเกี่ยวข้องกับผู้กระทำ ความผิด โดยเฉพาะในด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ด้าน จิตวิทยาหรือพฤติกรรมศาสตร์และมีคุณสมบัติ เหมาะสมตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ

2.4 งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณในการดำเนินงานของ องค์กรฯ มีที่มาจาก ๒ ส่วนหลัก คือ การจัดสรร เงินจากทางรัฐบาลส่วนหนึ่ง และการแสวงหา รายได้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นอีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในระบบงบประมาณของ องค์กร มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องจากงบที่ได้รับการจัดสรรเป็น รายปีจากรัฐบาล และมีความยั่งยืนเนื่องจาก เปิดช่องให้สามารถแสวงหารายได้ของตนเอง

2.5 ทรัพยากรในการดำเนินงาน มาจาก 2 ช่องทางหลัก คือ

- (1) การรับการสนับสนุนจากภาครัฐ
- (2) การรับการสนับสนุนจากเครือข่าย เช่น การขอรับบริจาค การขอความอนุเคราะห์ ใช้ทรัพยากร เป็นต้น

2.6 ภารกิจขององค์กร

ดำเนินการกิจในการให้บริการสาธารณะ ด้านการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ เพื่อให้ผู้พ้นโทษ

กลับคืนสู่สังคม โดยไม่หวนกลับไปในวงจรแห่ง อาชญากรรมอีก

ภารกิจที่ดำเนินการ ได้แก่

- (1) การสนับสนุนการศึกษา
- (2) การสนับสนุนการประกอบอาชีพ
- (3) การสนับสนุนที่พักอาศัย
- (4) การบริการให้คำปรึกษาทักษะการใช้ชีวิต
- (5) การสร้างการยอมรับในระดับ ครอบครัว ชุมชน และสังคม

(6) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ ผู้พ้นโทษ และสามารถส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพผู้พ้นโทษให้สามารถดำรงชีวิตใน สังคมได้ และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การบำบัด อารมณ์ติดยาเสพติด การให้บริการทางการแพทย์ และสุขภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้ โดยดำเนินงานในลักษณะ Core Network กล่าวคือ บูรณาการความร่วมมือจาก เครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยทำการตกลงความ ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ดูแลผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ ทั้งจากหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนผ่านกลยุทธ์การสร้าง ความ ตระหนัก การเชิญบุคคลสำคัญของหน่วยงาน เครือข่ายที่ได้ทำพันธะสัญญาร่วมกันมาร่วม เป็นกรรมการขององค์กร และให้หน่วยงานนั้น ๆ จัดหาอาสาสมัครและดำเนินงานผ่านทาง อาสาสมัคร เป็นต้น

■ แนวทางการดำเนินงานตาม ภารกิจองค์กร

- (1) กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการ

ผู้พ้นโทษที่เข้ารับบริการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

ก. เป็นบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นระยะเวลาการรับโทษ จากเรือนจำหรือทัณฑสถาน หรือได้รับการพักการลดโทษ หรือลดวันต้องโทษ หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ

ข. มีความสมัครใจและยินยอมในการเข้ารับการช่วยเหลือ

ค. ได้รับการคัดเลือกจากองค์กรให้เข้ารับบริการ

(2) ระยะเวลาในการให้ความช่วยเหลือ

การให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษจะดำเนินการภายในระยะเวลา 6 เดือน ภายหลังพ้นโทษ เนื่องจากพิจารณาแล้วเป็นระยะเวลาที่มีความเหมาะสมและเพียงพอที่ผู้พ้นโทษจะสามารถปรับตัวและเกิดการพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้ เว้นแต่ กรณีผลการประเมินหลังสิ้นสุดระยะเวลา 6 เดือนแล้ว องค์กรฯ หรือหน่วยงานเครือข่ายเห็นว่าผู้พ้นโทษสมควรได้รับการช่วยเหลือในด้านใดต่อไป อย่างไรก็ดี ผู้พ้นโทษสามารถจะขอคำปรึกษาในด้านต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในการให้คำปรึกษาทางองค์กรฯ ได้เสมอ

(3) การดำเนินงาน

ดำเนินงานในลักษณะ Core Network โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานสำคัญด้านการให้ความสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและหน่วยงานสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคม อาทิ กรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยอาศัยกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสร้างความ

ร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย เช่น การสร้างความตระหนัก การเชิญบุคคลสำคัญของหน่วยงานเครือข่ายมาร่วมเป็นกรรมการขององค์กร การดำเนินงานผ่านทางอาสาสมัคร เป็นต้น

และจัดให้มีที่ปรึกษา (Case Manager) ดำเนินงานเป็นที่ปรึกษาและติดตามดูแลการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษรายบุคคล กรณีที่องค์กรฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้พ้นโทษรายใดมีความเหมาะสมที่จะได้รับการช่วยเหลือในลักษณะเช่นนั้น โดยที่ปรึกษาจะคัดเลือกจากอาสาสมัคร และให้มีรายชื่อไว้ให้ผู้พ้นโทษสามารถเลือกผู้ดูแลหรือที่ปรึกษาที่คิดว่าจะเข้ากับเขาได้ดี สามารถช่วยเหลือเขาได้ และเขาพอใจที่จะได้รับความช่วยเหลือ

■ การวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

แนวทางการวัดความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรมีดังนี้

1. การจัดทำทะเบียนข้อมูลผู้พ้นโทษผู้เข้ารับบริการ

โดยการสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลผู้พ้นโทษที่องค์กรให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มเข้ารับบริการ ขณะเข้ารับบริการ และหลังการเข้ารับบริการ เพื่อให้ทราบข้อมูลความเปลี่ยนแปลงของผู้พ้นโทษแต่ละรายทั้งนี้ โดยอาศัยฐานข้อมูลจากการประเมินและติดตามผลผู้พ้นโทษ

2. การประเมินและติดตามผลใน 2 ส่วนหลัก ได้แก่

(1) การประเมินติดตามผลผู้พ้นโทษ

โดยการสร้างตัวแบบในการประเมินผล

ความเปลี่ยนแปลงของผู้พันโท และการประเมินที่สามารถบ่งชี้ความเสี่ยงในการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้พันโท ทั้งนี้ โดยมีแนวทางการประเมินดังนี้

(1.1) การสร้างแบบทดสอบทางจิตวิทยาให้ผู้พันโททำการทดสอบเพื่อประเมินทัศนคติ พฤติกรรม และความเสี่ยงในการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้พันโท

(1.2) การประเมินผลจากหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น นายจ้าง ครอบครัวยังของผู้พันโท มูลนิธิที่ให้การช่วยเหลือ ชุมชนที่ผู้พันโทมีถิ่นที่อยู่ เป็นต้น

(1.3) การประเมินจากที่ปรึกษา (Case manager) ของผู้พันโท กรณีที่ผู้พันโทได้รับการสงเคราะห์ในรูปแบบรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยมีที่ปรึกษา (Case manager) ดูแลเป็นการเฉพาะ

(1.4) การวิเคราะห์จากการประเมินและติดตามผู้พันโท

ทั้งนี้ โดยแบ่งระยะเวลาสำหรับการติดตามออกเป็น 2 กรณี กล่าวคือ กรณีผู้พันโทใหม่ที่เพิ่งได้รับการช่วยเหลือจากทางองค์กรฯ ไม่เกิน 6 เดือน หรือผู้พันโทที่องค์กรฯ ประเมินแล้วยังมีความเสี่ยงสูงในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม จะได้รับการประเมินและ

ติดตามผลทุกเดือน ส่วนผู้พันโทที่เข้ารับบริการหลังจาก 6 เดือนแล้ว จะได้รับการประเมินผลเป็นรายปี อย่างไรก็ตาม ในช่วงระหว่างก่อนครบระยะเวลาประเมินรายปี องค์กรจะติดตามผู้พันโทผ่านการดำเนินกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และติดตามข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานเครือข่าย

(2) การประเมินผลการดำเนินงาน

โดยการประเมินผลการดำเนินงานทุกระยะ 6 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สอดคล้องกับระยะเวลาในการให้ความช่วยเหลือผู้พันโท เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไปโดยประเมินจากบุคลากรขององค์กร ผู้พันโท และบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ผ่านกระบวนการจัดทำแบบสอบถามและการประชุมรับฟังความคิดเห็น

■ ยุทธศาสตร์เพื่อการผลักดันการเกิดองค์กรเพื่อช่วยเหลือผู้พันโท

จากการศึกษาในส่วนต่างๆ สามารถสรุปและนำมาสร้างยุทธศาสตร์ได้ตามตารางข้างล่างนี้

ยุทธศาสตร์ (Strategies)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ได้รับ (Outcome)
1. ส่งเสริมศักยภาพภาพลักษณ์ที่ดีของกระบวนการยุติธรรมไทยให้ได้รับการยอมรับในระดับประเทศและระดับนานาชาติ	- จัดประชุมสัมมนาโดยเชิญผู้บริหาร/ผู้เชี่ยวชาญของไทยและต่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมหรือด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งองค์กร และข้อดีข้อเสียและประเด็นอื่นๆ ที่จำเป็นเกี่ยวข้อง	1. กระบวนการยุติธรรมไทยได้รับการยอมรับในระดับประเทศและระดับนานาชาติว่ามีศักยภาพและมีภาพลักษณ์ที่ดี โดยเฉพาะในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ 2. ข้อมูลและความคิดเห็นที่ได้รับจากการประชุมสัมมนาสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดในการดำเนินการให้ประเทศไทยมีแนวทางการจัดตั้งและแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านองค์การช่วยเหลือผู้พ้นโทษ
2. ส่งเสริมความตระหนักสร้างการยอมรับและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรและชุมชนในการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ	1. เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จากชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาเป็นวิทยากร/ผู้ให้คำแนะนำ/ผู้ฝึกสอนแก่ผู้พ้นโทษที่เข้ามาใช้บริการในองค์กร เช่น การดูแล แก้ไขฟื้นฟูด้านสุขภาพ การฝึกอบรมอาชีพ 2. ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ Spot โฆษณา เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงานขององค์กรเพื่อสร้างความคุ้นเคย การยอมรับในตัวผู้พ้นโทษ 3. จัดกิจกรรมเปิดตัวและประชาสัมพันธ์องค์กรให้เป็นที่รู้จัก เช่น - จัดงานตลาดนัดแรงงานประจำปีเพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคธุรกิจได้มีโอกาสสรรหาแรงงานและการให้บริการจากผู้พ้นโทษ พร้อมทั้งขายสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผลิตโดยผู้พ้นโทษในองค์กร	1. หน่วยงาน ชุมชน และสังคมได้ตระหนักถึงปัญหาและความต้องการที่จำเป็น (Needs) ของผู้พ้นโทษ พร้อมทั้งให้การยอมรับและให้ความร่วมมือในการที่จะช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่ชุมชน/สังคมอย่างราบรื่น 2. ปัญหาของผู้พ้นโทษได้รับการแก้ไขและความต้องการที่จำเป็นของผู้พ้นโทษได้รับการตอบสนอง เช่น ความต้องการมีงานทำ ทำให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับตนเป็นคนดีและไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ สังคมจะมีความมั่นคงปลอดภัยและสงบสุข

ยุทธศาสตร์ (Strategies)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ได้รับ (Outcome)
3. ส่งเสริมและจัดอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้พ้นโทษ	1. การจัดประชุมสัมมนาเพื่อผลักดันการแก้ไขกฎหมายที่จำกัดสิทธิของผู้พ้นโทษ เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิการทำงาน สิทธิการเปิดเผยข้อมูลประวัติของผู้พ้นโทษ 2. การให้ทุนสนับสนุนและเปิดโอกาสให้หน่วยงานและสถานศึกษาต่างๆ เสนอหัวข้อและทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการผลักดันและแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้พ้นโทษ	1. กฎหมายที่จำกัดสิทธิต่างๆ ของผู้พ้นโทษได้รับการแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้พ้นโทษได้รับและสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้พ้นโทษมีความเชื่อมั่นและตระหนักในคุณค่าของตนเองมากยิ่งขึ้น

■ สรุปผลการศึกษา

การศึกษาโครงการศึกษาวิจัยการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ศึกษา 2 ประการ คือ 1. การสำรวจและศึกษาการดำเนินงานขององค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่มีอยู่ในต่างประเทศ โดยได้ศึกษาใน 3 ประเทศ คือ Safer Foundation ของประเทศสหรัฐอเมริกา Juridical Persons for Offenders Rehabilitation Services เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารงานโดยได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากกระทรวงยุติธรรม ญี่ปุ่น และ SACA เป็นหน่วยงานสงเคราะห์ผู้พ้นโทษที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะของหน่วยงานแบบอาสาสมัคร (Voluntary welfare organization) ของสิงคโปร์ ซึ่งทั้ง 3 หน่วยงานนี้ได้นำเสนอแนวทางในการดำเนินงาน งบประมาณที่ใช้ บุคลากร โปรแกรม/ขั้นตอน/กระบวนการ/ยุทธวิธีของการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ และนำความรู้ต่างๆ มาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษในประเทศไทย โดยได้นำเสนอรูปแบบองค์กรในเรื่อง ชื่อองค์กร โครงสร้าง

องค์กร บุคลากร งบประมาณในการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ภารกิจขององค์กร แนวทางการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กร การวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน และยุทธศาสตร์เพื่อการผลักดันการเกิดองค์กรเพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษ เพื่อนำไปสู่การนำมาใช้ในการออกแบบองค์การที่เหมาะสมสำหรับการช่วยเหลือผู้พ้นโทษในประเทศไทย

■ เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2556) “คำแนะนำการจัดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล และห้างหุ้นส่วนจำกัด” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/o๒_hs/intro_step_hs_estab.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 10 สิงหาคม 2556).

กฤติกา ลีมลาลักษณ์ และยศ นาคะเกศ (2553) “ประเภทขององค์กรทางธุรกิจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/๓๐_๒/pdf/

aw๒๓.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 25 กรกฎาคม 2556).

กลุ่มกิจการในพระตำริ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา (2554). “เอกสารประชาสัมพันธ์โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำ”, <http://www.kamlangjai.or.th/new/th/ebook-popuppreview.php?ebookID=๔๗&FolderMenu=ebook> กลุ่มพัฒนาองค์การมหาชน (2556) “หลักการและแนวคิด” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://po.opdc.go.th/content.php?content_id=๑๔ (วันที่ค้นข้อมูล: 18 กรกฎาคม 2556).

กิตติบดี โยพูล (2544). “ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พันโท ในการเข้าทำงาน”. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะทำงานบริหารจัดการการสรุป ประสพการณ์เด่นของหน่วยงานที่ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ 5 รื้อป้องกัน และ 2 โครงการหลัก (2552) “สรุปประสพการณ์ที่ 8 โครงการติดตาม ดูแลช่วยเหลือ ผู้ผ่านการบำบัด ระบบต้องโทษพื้นที่จังหวัดปทุมธานี” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://nctc.oncb.go.th/new/images/stories/conclusion/demandReh_๘.pdf (สืบค้น ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2556).

จิระจิตต์ ราวา. (2545). “เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารรัฐวิสาหกิจ”. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธนวัฒน์ เนติโพธิ์ (2555) “เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิชากฎหมายแพ่ง 1 หน่วยที่ 5 นิติบุคคล : สมาคม” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/%E0%B๘%AB%E0%B๘%๙๙%E0%B๙%๘๘%E0%B๘%A๗%E0%B๘%A๒๕...doc> (วันที่ค้นข้อมูล : 28 กรกฎาคม 2556).

ธนวัฒน์ เนติโพธิ์ (2555) “เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิชากฎหมายแพ่ง ๑ หน่วยที่ ๖ นิติบุคคล : มูลนิธิ” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/%E0%B๘%AB%E0%B๘%๙๙%E0%B๙%๘๘%E0%B๘%A๗%E0%B๘%A๒๕...doc> (วันที่ค้นข้อมูล : 28 กรกฎาคม 2556).

ธีรพัฒน์ อังศุขวาล (2554) “องค์การมหาชน : ผลผลิตจากการปฏิรูประบบราชการตามแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ (พ.ศ. 2540-2544)” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=๑๖๓๗> (วันที่ค้นข้อมูล : 19 กรกฎาคม 2556).

ธีรพัฒน์ อังศุขวาล (2554) “องค์การมหาชน : ผลผลิตจากการปฏิรูประบบราชการตามแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ (พ.ศ. 2540-2544) (ตอนที่ 2)” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=๑๖๓๘> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กรกฎาคม 2556).

ปภาวดี ประจักษ์สุนันติ. (2545) “เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารรัฐวิสาหกิจ”. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประจวบ เพิ่มสุวรรณ (2553) “**ความรู้เบื้องต้นทางธุรกิจ**”. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

มงคล วีระศิริ (2547). “**บทบาทของบ้านกึ่งวิถีในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด**”. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน “**มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.cpmf.or.th> (สืบค้น ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2556).

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์และคณะ (2551). “**การศึกษารูปแบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสเฉพาะกลุ่มผู้พันโทษ**”, http://oppp.opp.go.th/report_155.pdf

สมพร เทพสิทธิ์ (2556) “**การจัดตั้งสมาคมและมูลนิธิจากสาธารณกรมไทยฉบับเยาวชน**” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://guru.sanook.com/search/knowledge_search.php?select=๑&q=%A๑%D๒%CA%๘%D๑%B๕%B๕%D๑%E๙%A๗%CA%๑%D๒%A๕%๑E๑C๕%Do%๑D๙C๕%B๙%D๕%B๙%D๕ (วันที่ค้นข้อมูล : 25 กรกฎาคม 2556).

สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และสหชน รัตนไพจิตร (2551) “**ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หุ่นส่วนและบริษัท**” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม
สำนักกิจการในพระตำราพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม (2555) “**ชีวิตที่ถูกลืม เรื่องเล่าของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ (Lives of Forgotten People: Narrative of Women in Prisons)**” หน้า 201.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (2550) “**คู่มือการกำกับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ด้านกฎหมายและระเบียบรัฐวิสาหกิจ**” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.sepo.go.th/files/book๑.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 18 กรกฎาคม 2556).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553) “**คู่มือการบริหารและกำกับดูแลของคณะกรรมการองค์การมหาชน**” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.sipa.or.th/ewtdl_link.php?nid=๔๙๙ (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กรกฎาคม 2556).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2554) “**หน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ: องค์การมหาชนและหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ**” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://po.opdc.go.th/files/๒๐๑๒๐๘๐๙๐๔๑๘๑๕.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กรกฎาคม 2556).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2554) “**แนวคิดและหลักการขององค์การมหาชน**” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.m-culture.go.th/admindevelop/ckfinder/userfiles/files/v๑/๔.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 18 กรกฎาคม 2556).

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2547) “**คู่มือการปฏิบัติการพิจารณาเอกสารการขอจัดตั้งสมาคมและมูลนิธิ**” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://province.m-culture.go.th/ubonratchathani/law/๐๑๒.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 25 กรกฎาคม 2556).

สำนักงานบริหารโครงการคืนคนดีสู่สังคม
สำนักงานกิจการยุติธรรม “**โครงการคืนคนดี**

สู่สังคม.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.newip.org> (สืบค้น ณ วันที่ 27 พฤษภาคม 2556).

สำนักสังคมสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์ (2550)
 “คู่มือประสานงานเครือข่ายสังคมสงเคราะห์
 ในงานราชทัณฑ์ (เครือข่ายราชทัณฑ์ตำบล)”
 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://www.
 correct.go.th/book/vision/๑-๑๗.pdf](http://www.correct.go.th/book/vision/๑-๑๗.pdf)
 (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มิถุนายน 2556).

สำนักสังคมสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์ “ราชทัณฑ์
ร่วมเป็นหุ้นส่วนท้องถิ่นคืนคนดีสู่สังคม”
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.moj.go.th/upload/main_magazine/uploadfiles/๗๕๐col_๘๘๗๕.pdf (สืบค้น
ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2556).

เสาวคนธ์ เจษฎารักษ์และคณะ (2552). “การมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ” <http://www.oja.go.th/new๒๐๑๑/document/Lists/๒/Attachments/๑๕๓/ฉบับสมบูรณ์.pdf>

ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร (2556) “การจัดตั้ง
สมาคม” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://
๒๐๓.๑๕๕.๒๒๐.๒๓๐/info/BMAService/
BMAService๒_๑๑.asp](http://๒๐๓.๑๕๕.๒๒๐.๒๓๐/info/BMAService/BMAService๒_๑๑.asp) (วันที่ค้นข้อมูล : 25
กรกฎาคม 2556).

ภาคประชาสังคม (2552) “ประเทศชาติได้อะไร
จากองค์การมหาชน?” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้
จาก <http://www.chaoprayanews.com/๒๐๑๓/๐๓/๑๔/%E0%B๙%๙B%E0%B๙%A๓%E0%B๙%Bo%E0%B๙%๙๐%E0%B๙%๙๓%E0%B๙%A๙%E0%B๙%๙A%E0%B๙%B๒%E0%B๙%๙๕%E0%B๙%B๔%E0>

(วันที่ค้นข้อมูล : 25 กรกฎาคม 2556).

วิชชุกร นาครธ (2550) “เอกสารประกอบ
การสอนรายวิชา ระบบบริหารราชการไทย”
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://web.aru.
ac.th/witchugon/images/stories/
thaiadmin/๗๗chap๔text.pdf](http://web.aru.ac.th/witchugon/images/stories/thaiadmin/๗๗chap๔text.pdf) (วันที่ค้นข้อมูล :
29 กรกฎาคม 2556).

Barton, W.H., Jarjoura, G.R., Baker, L.M.,
Fronczek, A. (2001), **“Reintegration and
Aftercare of Ex-Offenders in Central
Indiana”**, available at: [http://www.
policyinstitute.iu.edu/PubsPDFs
/၁၈၅-၀၅-Coဇ_exoffend.pdf.pdf](http://www.policyinstitute.iu.edu/PubsPDFs/၁၈၅-၀၅-Coဇ_exoffend.pdf.pdf)

Griffiths, C.T., Dandurand, Y., Murdoch, D.
(2007), "The Social Reintegration of
Offenders and Crime Prevention",
available at: [http://curtgriffiths.com/
pdfs/Social%20reintegration.pdf](http://curtgriffiths.com/pdfs/Social%20reintegration.pdf)

Taxman, F.S., Young, D., Byrne, J.M.,
Holsinger, A. and Anspach, D. (2002)
**“From Prison Safety to Public Safety:
Innovations in Offender Reentry”**, available
at: [http://bcotn.org/subcommittees/
csct/innovations_in_offender_reentry.pdf](http://bcotn.org/subcommittees/csct/innovations_in_offender_reentry.pdf)

